

УДК101.1:316.314.743

Тетяна Цимбал

ПРОБЛЕМА ІДЕНТИЧНОСТІ В КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Серед багатьох проблем, породжених російською агресією проти України, окупацією Криму та окремих районів Донецької і Луганської областей, особливе місце займає внутрішня та зовнішня міграція населення та її наслідки, зокрема проблема національної ідентичності. Остання набула актуальності та певного загострення у світі загалом за останні десятиліття, коли, з одного боку, активізувалися міграційні процеси, з другого – посилювалися релігійно-культурні протистояння між різними регіонами світу.

Зауважимо, що поняття «ідентичність» не раз обиралося предметом серйозної філософської рефлексії, проте проблеми міграції, зокрема внутрішньої, досліджуються переважно соціологами, демографами, істориками, залишаючись поза колом наукових інтересів сучасних філософів. Ми намагаємося розглянути ці дві проблеми комплексно в контексті авторської концепції буттєвого вкорінення людини та довести, що в умовах еміграції або внутрішньої міграції людина надає великого значення збереженню відчуття власного «коріння», власної ідентичності, яка в сучасному світі обіймає такі традиційні складові, як персональна та культурна (локальна) ідентичність, а також і нову значущу грань – знаходження свого місця в економічному просторі (фахова або професійна ідентичність). Таким чином, ідентичність – це і персональна самотожність, і соціальна інтегрованість, що надто важливо для сучасних українських переселенців.

Про масштаби окресленої проблеми свідчить той факт, що з початку війни на сході України, з тимчасово окупованої території та районів проведення бойових дій в інші регіони України мігрувало понад 1 млн 785 тис. осіб, із яких 175 тис. дітей. Чисельність переселенців дорівнює сумарній кількості населення Чорногорії та Естонії разом (відповідно 647 тис. та 1265 тис.). Крім інших областей України, жителі тимчасово окупованих територій переселяються і за межі нашої держави. Найбільше внутрішніх мігрантів, за даними Міністерства соціальної політики, зареєстровано в Донецькій, Луганській, Харківській, Запорізькій, Дніпропетровській та Київській областях. Найменше – у Тернопільській, Чернівецькій, Рівненській, Закарпатській, Івано-Франківській та Волинській областях. На нашу думку, вибір значною частиною переселенців регіонів, близьких до місць попереднього проживання, свідчить, по-перше, про намір повернутися до малої батьківщини, а також обумовлюється культурною близькістю.

Серед внутрішніх переселенців суттєво переважають жінки. Проте за даними Управління верховного комісара ООН у справах біженців, співвідношення частки чоловіків та жінок серед внутрішніх мігрантів у світі приблизно рівне. Переважання жінок серед українських переселенців можна пояснити різними причинами: від перебування чоловіків удома, з метою охорони житла, до небажання реєструватися як внутрішньо переміщена особа, з метою уникнення можливої мобілізації до української армії.

Переселенці, які здебільшого відчутно постраждали матеріально, зіштовхуються з цілою низкою соціокультурних проблем, пов'язаних із відмінностями в ідентичності (різним світоглядом, світобаченням, моделями поведінки, мовою, політичними настановами тощо). Означені протиріччя загострюються через інформаційні впливи провокаційних сюжетів, націлених на посилення практик стигматизації, поглиблення ворожнечі між громадянами однієї країни. Такі проблеми потребують нагального розв'язання, оскільки роз'єдане суспільство не може успішно протистояти зовнішній агресії. При цьому постає надзвичайно складне завдання – формування єдності на основі розмаїття, розуміння та прийняття Іншого, толерантності та дотримання прав людини. Останнє вимагає виваженого та науково обґрунтованого розуміння ситуації для розробки найбільш оптимальних способів пом'якшення наявних проблем.

Підкреслимо, що ситуація ускладнюється гібридним характером війни, що пояснюється не тільки поєднанням різних видів військових дій, фізичного знищення і мирного повсякденного існування, ведення торгівлі, браку блокади телевізійних та радіопрограм, а й тим, що війна опирається не на ідеологію, а на викривлені уявлення про власну ідентичність. Сучасна гібридна війна в Україні є війною ідентичностей із використанням маніпулятивної пропаганди, що проектує ідентичність. Наприклад, російські засоби масової інформації намагаються звести українську ідентичність до місця народження, мовних вподобань або до однозначного вибору пріоритетних історичних персоналій тощо. На нашу думку, сьогодні українська ідентичність визначається не перерахованими факторами, а готовністю захищати свою Батьківщину, відстоюючи територіальну цілісність та гідність народу.

Отже, сучасна ситуація вимагає глибокого, філософського розуміння ідентичності, усвідомлення неможливості зведення її до одного виміру, а також розробки комплексу просвітницьких, інформаційних, виховних заходів із метою вирішення проблем, пов'язаних із внутрішньою міграцією.